

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY ÚJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489. sz. — — — — — Helyközi telefont 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendőek.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGH PAL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szög
szavanként 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

A rossz és lassu közigazgatás.

Az óriási bürokrata gép, mely a mi állami ügyeinket intézi, még patriarhális időből származik, midőn az ünnepélyes lassúság, a misera plebssel való nemtörődés a kor általános tendenciájának megfelel. Azóta ebben az országban sok minden megváltozott. Nincs intézmény, melyet a kor szelleme ne érintett volna friss lehetével. Csak a miniszteri hivatalosobák maradtak változatlanok. A helytartó tanács hatalma megdőlt, a magyar kancellária a történelem lomtarába került. De az ügykezelési módja, a formák, a sablonok még mai napig is, félszázaddal bukásuk után is kísértenek és megkövesült állapotban nem éppen dicső halhatatlanságot élveznek.

Ha magánember, vagy akármelyik intézet úgy gazdálkodnék és olyan rengeteg apparátussal mint az állami közigazgatás, olyan kevés és lassu munkát végezne, akkor már régen csödbe került volna. A túlnagy, rengeteg idő- és pénzpocsékolással járó központosítás csodabogarai mindenki előtt ismeretesek. Ha pl. Krassó — Szörényben egy jámbor alreáliskolai tanuló két osztályt akart összevonni, az Budapesten a Hold-utcában kerül elbírálás alá. A vidéki számtiszt mérsekelt áru vasuti jegy iránti kérvénye annyi kézen megy keresztül, míg elintézik, hogy a tea pazarolt munkaerő költségeiből egy fényes szalonkocsi is bőven futná.

Ezen rendszerből eredő kár mérhetetlen! Ha pénzben kiszámítjuk, mennyi teher hármlík mindegyikünkre a hivatalos csepp folytán, akkor oly összeg kerül ki, amely fölér a direkt és indirekt adók millióival. És talán még nagyobb az erkölcsi és szellemi kár, melyet ez a patriarchális idők csontkamráiból fenmaradt irtatlan rendszer okoz. Az egyes tisztviselő, aki mint csekélyke kerék, ebbe a gépezetbe be van illesztve, hiába védekezik a bürokratizmus lélekölő hatása ellen, lassanként érzi annak megörlő hatását. Neki nem szabad önállóan gondolkodnia.

Igaz, hogy ily viszonyok közt az intelligens, okos munkaerő lassanként elsatnyul és tisztán gépies bürokratává vedlik át. Hányszor halljuk a panaszt maguknak a tisztviselőknek szájából: „Én magam sem helyeslem ezt az intézkedést, de engem utasítottak. Én csak végrehajtó közeg vagyok és önállóan nem rendelkezem!”

Egy nemrég megtörtént epizód jól jellemzi ezeket az állapotokat. Egy vállalkozó azon kérdésre, mikor fogják már szeptemberben benyújtott és átvizsgált számláit likvidálni, azt a felvilágosítást nyerte, hogy tessék husvétkor megint jelentkezni. Az értelmes ember, akinek a kinnlevőség sürgősen kellett, erre protekciós úton kivyitja, hogy a miniszter egy névjegyre oda-

kanyarította nevét és így felfegyverkezve újból megjelent az illető referens előtt. Negyvennyolc óra múlva megkapta a pénzt. A vállalkozó örömszárgázó arccal audienciára jelentkezett, hogy a miniszternek kegyét megköszönje. De az átszenvedett huza-vona keserű emlékezete alatt a hála elrebegeése után mégis csak kiszalasztotta a szavakat: „Nagyon sajnálatos, hogy az iparfejlesztés órájában Excellenciád külön protekciója kell ahhoz, hogy az iparos a bürokratizmus ellentállását legyőzze és hasznos herce-hurca nélkül pénzhez jusson.”

De addig, amíg a bürokratizmus csak a polgárságot sújtja, addig panasza hatástalanul hangzanak el és semmi változás nem fog történni. Hanem ha a dolgot mélyebben vizsgáljuk a észrevesszük hogy bürokratizmus egyszersmind a tisztviselők rossz és csekély fizetésének is főoka. Ameddig a rendszer kényszeríti őket, hogy csak mechanikusan és szellemtelenül végezzék feladatukat, addig nem lehet szó arról, hogy ők az önálló, hatalmas munka árát megkapják. A miniszter jóakarata és humanizmusa vajmi keveset tehet ebben az irányban! Itt a kérlelhetetlen gazdasági törvény érvényesül, mely szerint rendszeresen és állandóan semmi munkát nem lehet tulfizetni és sablonos, erőszakosan bonyolított, felesleges munkáért nem lehet a szükséges és produktív munka árát megadni.

Szélében elterjedt az előítélet, hogy a közigazgatásnak szükségképpen rossznak kell lennie és lassan kell dolgoznia. De a tapasztalat rácafol erre a nézetre. Vannak vállalatok, vasutársaságok, pénzintézetek, melyek terjedelemben meghaladják az állami adminisztráció egyes ágait és melyeknek gazdája nem áll szorosabb viszonyban a szervezettel, mint a miniszter resortjának embereivel. Ezek az adminisztrációk a legbonyolultabb funkciókat oly gyorsan és pontosan végzik, mintha minden egyes közeg egyszersmind vállalkozó és tulajdonos volna. egy személyben. Ezeket az embereket jobban fizetik és jobban fizethetik, mert az apparátus gazdaságilag szervezve van és régi tapasztalat, hogy kevés jobb fizetésű munkás többet dolgozik, mint sok rosszul fizetett hivatalnok. Ezen a ponton keresendő tehát a probléma megoldása. A milliók már megvannak. A közigazgatás egyszerűsítése és modernizálása, az ebből származó megtakarítás megadja bőven az anyagi eszközöket, hogy az állam tisztviselőinek szellemi munkához méltó tisztességes megélhetést biztosítson. De ennek elengedhetetlen feltétele a közigazgatás gyökeres reformja s minden javaslat és eszme, mely a tisztikar kebeléből ezen nagy cél megvalósítása érdekében kiindul egyszersmind helyzetük javítását, javadalmaik emelését a leghatásosabban mozdítja elő.

Szervezkedő városok.

Néhány év óta, mióta a városok vezetői egyesületekbe tömörültek, többször hallunk olyan reformtörekvésekről, amelynek célja a városok adminisztrációjának modern alapokra fektetése. Legutóbb is egy törvényjavaslat-tervezet látott napvilágot, amely sok tekintetben megérdemli azt, hogy figyelembe vegyük, különösen azért, mert határozottan megnyilatkozik benne az a törekvés, hogy városokat nagyobb önkormányzati joggal kell felruházni s kiváltképpen közigazdasági téren kell szabadkezet nyújtani a városoknak, hogy azok saját erejükből fejlődhessenek.

A törvényjavaslat-tervezet háromféle típusu várost különböztet meg és pedig törvényhatósági joggal felruházott városokat továbbá a vármegyétől függő egyrészt tanácsai szervezettel, másrészt polgármesteri szervezettel ellátott városokat.

A javaslat egyik rendelkezése szerint az egyes városok a környékbeli községeket beolvashatják magukba. Ez az intézkedés új s mindenestre sok vitára fog alkalmat nyújtani, mert hiszen a mi felfogásunk szerint ez a rendelkezés a községeket éppen az önkormányzati joguktól fosztaná meg, vagyis homlokegyenest ellenkezik éppen a javaslatba lefektetett törekvésekkel. Ha szabad a városokban az autonómiára törekedni miért ne volna szabad épen a községeknek ma igen csekély autonómiájukat megőrizni? A tapasztalás is azt mutatja, hogy ha egy községet egy városba bekebeleztek, a legtöbbször a község vesztett a bekebelezéssel anyagilag, mert hiszen egy súlyos városi adminisztráció terheit kellett magára vennie, aminek ellenértékét csak vajmi ritka esetben kapta meg.

Ez a körülmény azonban — ismételjük — vita tárgyát képezheti és bizonyára sokan vannak, akik ez intézkedés helyessége mások ellenben helytelensége miatt fognak pálcát törni. Mi csak a méltányosság szempontjából nem tartjuk helyénvalónak a városi autonómiát a községi autonómia hátrányára fejleszteni.

Jóval értékesebb a javaslatnak az a része, amelyik kimondja, hogy a városoknak jogukban áll üzemetek tartani és kezelni, még pedig akár magánügyi alapon, akár közhatalmi szervezettel. Tudunkkal ez a joguk ezelőt is meg volt a városoknak, de éppen itt Magyarországon fordítottak a legkevésbébb figyelmet a közüzemek municipalizálására.

Nálunk a városok csak igen ritka esetben építenek villamost, gázgyárat, vagy villamvilágítási berendezéseket. A legtöbbször ezeket a hasznosító vállalkozásokat spekuláns magánvállalatok kaparintják kezhez és csak nagy későre, amikor már egynéhány töképezés alaposan felhízott a vállalkozások hasznából és a közönség meguntta a vállalatok nyuzását, jut eszébe a városoknak, hogy egynemelyik közüzemet magukhoz váltsák. A régi állapot tehát mindeképpen helytelen és ha a magyar városok azt akarják, hogy gazdaságilag fejlődjenek, nem szabad a közüzemeket kibocsátani kezükből.

Hány helyen tudta volna a drágaságot a legkisebbre csökkenteni, ha egy város községi takarékpénztárát, hatósági husszéket vagy hatósági tejcsarnokot állított volna fel. Egy szóval száz és száz oly dolog van, amit a városoknak nem szabad az uszora forrásaivá tenni, hanem maguknak kellene kezükbe venni az ilyen intézmények, vállalkozások létesítését és igazgatását.

Persze ez a dolog most egykönnyen nem fog menni, mert a legtöbb városban hatalmi tulsulyra kaptak azok, akik éppen a közönség kizsákmányolásából szereztek minden anyagi erejüket. Amíg tehát a klikkuralmakat a városokban meg nem török, a míg a képviselőtestület és törvényhatósági bizottsági tagok többségét egyes városokban nem olyanok fogják alkotni, akiket a polgárok bizalma ültetett bele tiszttségébe, addig csak kevésé számíthatunk — még ha létrejön is az új városi törvény — a helyzet javulására. Pedig itt volna a legfőbb ideje annak, hogy a városok gazdasági helyzete megjavuljon.

Azok a szociális intézmények, amelyek egy-egy falut kitudtak emelni az elmaradottságból, városokban csaknem teljesen ismeretlenek. Ez csak annak a bizonyítéka, hogy a városi társadalmi élet ma gyengébb, mint a falusi, a városok társadalmi életének vezetői nem állanak hivatásuk magaslatán. Reméljük azonban, hogy a városok vezetőinek nap-nap után erősbülő szervezkedése, e téren fog leghamarább üdvös változásokat előidézni.

Jegyzetek a — Székelyföldről.

Nagyobb lármával, több görögtüzzel még alig épült vasut, mint a koalíciós kormány székely körvasutja. Nem is közlekedési eszköznek készült, hanem nemzeti ajándéknak s ez már az építésnél meglátszott, bár csonkán, de átadták a forgalomnak, egy székely honatya, aki a balatonmenti büszke váromok egyikétől kölcsönözte nevét, igazán stilszerű beszédben köszöntötte az ünnepeyre leránduló „nagy“ államtitkárt, Szterényit. Többek között felszólította, hogy a székelyvasut üzemvezetésénél már a külsőségekben is domorítsa ki a székely jellegét. A koalíciós napok nagy államtitkárában lakott annyi humor, hogy még ezt is megígérte. És bátran ígérhette is, mert, a székely körvasut ugyancsak magán hordja a székely jellegét. Hogy többet ne említsünk, keresztül szeli az ország legnagyobb márványtelepeit, de a gazdag telepek ma is éppen úgy parlagon hevernek, mint a vasutépítés előtt. Azaz rövid ideig reájuk irányult a közfigyelem, mert a vasuti töltéseket márványkavicssal építették. És a drága vasut, — a reklámvasut, — alig vitt fellendülést a vidékre. Azaz mégis. Éjszakánként mélyebbre ereszkedik a csillagos ég a székely körvasut mentén, a hegyek oldalán, a keresztvölgyekben a fénypontok egész sora gyulad ki. Nem, itt nem ipartelepeket jeleznek a csillagos fénybe olvadó fénypontok, hanem favágótelepeket. A székely körvasut jelentősége főképen abban áll, hogy előmozdítja a székely erdők kikapcsolását. Ipart nem teremt, ami természetes is, hogyha az előkészületeit vesszük tekintetbe. Mert a vasut, — t. i. a helyi érdekeket szolgáló vasut — csak úgy felel meg igazán céljainak, hogy ha már a kezdeményezésnél belekapcsolódik a vidék sajátos érdekeibe.

Ilyen az átszelt vidék sajátos érdekeibe belekapcsolódó vasutnak ígérkezik a homoródvölgyi helyiérdekű vasut, amely már azért is nevezetes, mert a jelek szerint ez lesz az első egészséges alapon épülő székelyföldi vicinális. Ezt a vasutat azért építik,

hogy az iparfejlődés lehetőségét megteremtse és a félreeső völgy példát fog mutatni az egész Székelyföldnek.

A Homoródvölgy a székelyföld legérdekesebb pontjai közé tartozik. Csendes félreeső völgy, majdnem völgykatlan, amelyben ma a földmivelés, állattenyésztés és az erdőgazdaság a gazdasági élet alapja. A völgyet környező dombokról eltűntek az erdők és helyüket a mélyebb részeken fekvő szántóföldek, a magasabban fekvő részeken pedig a legelők foglalták el. Tul a völgyet szegélyező dombháton az erdők öve kezdődik, ez a völgy gazdaságának alapja. Csak-hogy az erdők mesze fekszenek a vasutól és ezért a fa ára a helyszínen nagyon alacsony. Ha fakeskedő vásárolja meg az erdőt, úgy nagyon keveset fizet érte, de a drága fuvar miatt így is alig keres rajta, ha pedig a tulajdonos maga értékesíti fáját, akkor egész idejét a fuvarozás veszi el. Ezért a Homoródvölgyben állandó a stagnálás, a sajátos gazdasági élet nem adja meg a haladás feltételeit.

Pedig a Homoródvölgyének roppant kiaknázatlan természeti kincsei vannak. Az északi, északkeleti és északnyugati domb- és hegyvidék hatalmas vasérctelepeket rejt magában. A vasérctelepek mélyebben fekvő része szénszavas vasérc, a magasabb teleprészeket barna és veresvasérc alkotja. Ott, a hol a telepek a felszínre bukannak el vannak málna és pompás festékanyagot szolgáltatnak. Ma még csak egyetlen kis gyár foglalkozik földfesték készítésével, a hargitaligeti Riemer-féle festékgyár. A vasércet is egyetlen kohóműben dolgozzák fel, a szentkeresztbányai Lántzy-féle vasműben. Pedig ezekre a nagyértékű telepekre a virágzó vállalatok egész sora támaszkodhatnak és pedig különösen a mi vasércben nem túlgazdag országunkban. A vasérctelepek szomszédságában mészkő- és márványtelepek vannak huzódik. A becses nyersanyagból ma csak néhány kisebb tömböt szállítanak le nagyritkán a székelyudvarhelyi márvány és kőipari szakiskolába. De a legbecselesebb kincse a Homoródvölgynek a szén. A Székelyföld használható barnaszénben szegény, egyetlen szénbányája a köpecsi, csak gyenge lignitet termel, míg a homoródvölgyi barnaszén 5500 kalóriájú és így a zsilvölgyivel versenyképes. Eddig csak néhány primitív kézfúrással és rosszul telepített rövid tárnával tárták fel, no meg a patak vize vájta magát néhány helyen a szentelepek közé.

Mindezek a természeti kincsek eddig parlagon hevertek, mert a félreeső völgyben túlnagyok voltak a szállítási nehézségek. Végre a szentelepek tulajdonosa, Schwartz Adolf esztergomi bányavállalkozó vette kezébe a vasut ügyét és Homoród állomásból kiindulva helyiérdekű vasutat épít a völgybe, hogy a parlagon heverő szenterületen bányászatot létesíthessen. Vagyis a homoródvölgyi vasut azért épül, hogy egy létesítendő üzem megindítását lehetővé tegye és ezért az első egészséges alapokon nyugvó székelyvasutnak tekinthetjük. Ez a vasut fog példát nyújtani arra, hogyan lehet a természeti kincsekben gazdag, de gazdasági fejlődésében elmaradt Székelyföldön ipart teremteni.

— **Olcso és szép kiadása rom. kath. imakönyvek** színes képekkel díszítve, a győri és pécsi egyházmegyei hatóság engedélyezésével, gyönyörű választékban kaphatók Betegh Pál könyv-, zenemű-, papiros-, iró- és rajzszerületében Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. alatt. Angyali kenyér, Igazi égi manna, Mária virágos kertje, A szerelem szent szövetsége, Vezércsillag stb. A leggyyszerűbbtől a legdiszesebb kötésig, minden izlésnek megfelelő imakönyvek érkeztek. Ajánljuk a főt. papság és a jóindulatu hívek figyelmébe. Alkalmi és ünnepi ajándéknak egy szép kötésű imakönyv a legkedvesebb emlék.

Való-e a tagosítás — Etédnek?

Irta és az etédi olv. körben 1912. márc 1-én elmondotta: **Bálint Zoltán.**

A tagosított birtokot mindenki nem kerített be, ha bekeríti is sövényvel, (sátoros kerttel), glediáival, akkor a sövénykerítés a legjobb helyeket elfoglalhatja. Továbbá ezektől jobbra és balra félméternyre úgy szólva a gyom, nedvesség, és az árnyék miatt, pang a növényzet. Mennyi drága hely kallódik így el. A sövény közé mennyi veréb rakja fészket, mi gabona érskor nem kedves vendége a gazdának. Ez pedig megdönti az érvet, hogy a sok barázda mennyi helyet foglal el a tagosítatlan határban.

Etédől a kőrspataki uton haladva Sajgó malmáig van körül belül az ut és a patak között 120 kat. hold föld. Mikor a patak kiönt, akkor e nagyterület növényzetének vége van, mit csinál a gazda, ha minden évben tagja ilyen veszélynek van kitéve. A víz szabályozására, ha az egész tagját eladja, akkor sem elég az ára.

Etéd határában van 19 patak, melyeknek ha mindegyike megárad 500 hold területet veszélyeztet. Most a kinek tagja e patakok közé esik, elmondhatja: „Mi lehet az, a mi gazdaságnak látszik, de a romlás megannyozott óramutatója? A tagosítás. Mert az ilyen gazdag a papiroson, de nem gazdag a valóságban.

A tagosítás létre jöttkor a dülő utakat is ki kell tüntetni. Minden esetre sokszor a legjobb termő helyek vesznek el, így Etéden dülő utra 400 hold elvész. Istenem! hány gazda boldogul élne belőle.

Állítják azt is, hogy tagosítatlan birtokba sok az elszántás, elkaszálás. A tagosítottba nincs, hogyan hisz tagját mindenki nem keríti be, s a határ egyszerűen csak borozda, hát nem történhetik meg akkor az elszántás vagy elkaszálás? Bizony meg s akkor a birtok háborítási perek még inkább napi renden volnának, s annál nehezebb lenne, ment idegen idegennel perel, míg a vérbeli rokonság között ki lehet békülni. (Sajnos e tekintetben az élet mást igazol Szerk.)

Hogy a tagosítatlan birtoknál a munkásokat nem lehet ellen őrizni, itt Etéden lehet. Mert az etédi gazda felemás munkát nem végez. Mikor egyik földjét learattatja munkásaival megy a másikra s velők van velők dolgozik s példaadással serkenti a munka becsületes végzésére. Hisz az a járkálás egyik földről a másikra még jól esik az aratás vagy kaszálás által kifáradt deréknek.

Hogy a tagosítással az elelmiszerek nem lesznek olcsóbbak az bizonyos, hogy az adó nem fog kisebbedni az még bizonyosabb és hogy nyomorult szegény elég lesz az a legbizonyosabb.

A kik tagosítani akarnak egyik érvek az, hogy a tagosított birtokban a gazda együtt dolgozik gyermekeivel. De ha meghal mi lesz a taggal? Feloszlik az bizonyos, véltel, csere, örökösödés utján 20 év alatt megszűnt a tagosítás. De azt is hangoztatják, hogy a gazda nagyobbik gyermeke örökölje a tagot s a többi gyermeket készpénzben fizessék ki. Teringettét! Hisz akkor a 10 holdas tag is egy majoratus! Mennyi majoratorkó! Szegény Etéd! Hát mi lenne a többi gyermekekkel? Iparosok legyenek? Hiszen akkor Etéden lenne 150 csizmadia, 50 asztalos, 50 kovács stb, mert Etéden 60 olyan gazda van, kinek átlag van 5 gyermeke, de tagosítás esetén 10 holdas tagok alig volna. Most boldog mert a nagy legelőn állatot tarthat, de akkor tarte-e az a jövő titka.

Szegény szülő mennyi gyermeked téved az ilyen majoratus után bünös utra, kik a rendőrhatalomnak gyűjtik meg dolgait.

Hát a jégverés okozta kár, ha a jég a tag felett huzódik végig. Ugyan erre azt mondják: „Biztosítod a vetésd“. Igen. De én

kérdem, mikor térítette meg a biztosító társaság a kárt teljesen. Soha!! Mert a becsülők, azok az ügynökök, kik annyit értenek az ily kár megbecsléséhez, mint az az ács a hangöntéshez.

Hová lenne a közegészség ügy? Mily költségbe kerül a messzefekvő tagba, — ha odaéptik a lakásokat, — az orvos kivitele.

Még egy fontos dolog. Néhai Kendi Kandida hagyott Etéd községének 100 holdnál több, jó birtokot. Ezeket birja haszonbérbe sok kis birtokos. Maga munkálja, van dolga nyáron át s ez az oka annak, hogy nálunk napszámos hiánya van. Ez jó jel. Most ez a nagy birtok egy tagba vonatik rendesen zsidó bérlő kezéhez jut, s egy ember megszirosodik, 40—50 nyomorog.

Az 1908 évi VII—XXXIX. t.-c.-nek oda módosította, hogy ha a birtokosok egy negyed része kéri a tagosítást, a hivatalból állam költségen vitóssék keresztül.

Hát mi lesz a birtokosok három negyed részével? Szerintem a többség akaratának kell döntenie. A törvény ilyen módosításából kilátszik a lóláb, t.-i. tizenöt nagyobb birtokos akarja a tagosítást, de 400 középirtokos nem. 400-nak egy negyed része 100. Ebből levonva a 15 nagyobb birtokost, marad 85.

Ezt a 85 birtokost úgy hozzák be, hogy ezen 85 birtokosnak, van egyenként egy-két darab földje — inkább haszonbérbe földből élnek, az ilyenekkel pressziót gyakorol a 15 nagybirtokos, s utánnuk megyen a 85 kisbirtokos is, ki van az egy rész s kérhelik a tagosítást. Hisz ez a legnagyobb család a világon. Láthatják uraim, hogy a tagosítás Etédnek nem való, s ha a boldogságot élvezni akarják, akkor ragaszkodjanak szentül földjeikhez. Látom szavaimat: „Ne rabold meg a szegényt, a nyomorogót el ne nyomd, mert Isten is megrontja az ő megrontójuk lelkét“.

HIREK.

— **Székely Testvérek!** A védtelenek az üldözöttek, az igazságot szeretők, az emberbaráti eszméket, a közműveltséget terjesztők és azokért lelkesülni tudók rendíthetetlen előharcosa volt 17 esztendőn át a »Székely-Udvarhely«. Sok igazságtalanságot visszavert. Sok gyalázatos visszaéléstől lerántotta a leplet. Mindig a mások előhaladásáért küzdött. Inkább a száraz, sokszor keserű kenyér mellett maradt, míg annyian bőséges kincsekben könyökig vájkáltak, de kibontott zászlóját soha sem árulta el. Az ármány, az irigység, a rosszakarat ezer nyilait röpitették feléje alattomosan. Számtalanszor életére törtek, de mindannyiszor üldözői voltak a vesztesek, a megszégyenültek, mert az igazság fegyverei ellen hiába küzdenek a gonoszok. Ha ezek a közismert elvek, a »Székely-Udvarhely«-nek a tisztesség határain belül követett iránya lelkesíti továbbra is széleskörű olvasó közönségét. Ha azt akarják, hogy e vármegyének legyen egy igazán szabad, valóban függetlenségi organuma, úgy minél intenzivebb, minél hathatósabb pártolást kérünk, mert e lap ereje — a közönség legsajátabb érdeke, amelyet jövőben is szolgálni kíván.

— **Homo regius?** A Khuen-kormány lemondása óta vajudó válság-egén a szorongató mungó-keblekbe édesreményt gyujtott az a halovány csillagocska, hogy Ő Felsege Khuen grófot az ellenzéki vezérférfiakkal való tárgyalással bizta meg. Ezt a halvány derengést sietnek is dermedező tagjaik melegengetésére felhasználni, s a félhivatalosok utján villággá kürtölik, hogy megvan mentve a dicső husos fazék, megva mentve a Tisza, Andrassy, Apponyi klik hatalma. Az ember, ha ezeken a képtelen és világgá kürtölt hi-

reken csak mosolyogni tud, hiszen azt már mindenki tudja, hogy a megbizatas távolról sem jelenti az ő dezignálást, bár kevesen tudják, miszerint Khuen nem mint homo regius a saját utjait egyengetheti, hiszen az ő politikája menthetetlenül és végleg elbukott. A Khuen küldetésének egyedüli célja az, hogy végre éppen ő értesse meg mindenki, akiket illet, hogy a rezolueziót teljesen el kell ejteni, azt érdemben és formailag is vissza kell szivni. Az illetékes körök teljesen tisztában vannak azzal, hogy a Khuennel való további kísérletezés teljesen céltalan, s minthogy az idő veszedelmesen halad előre, a nemes grófnak csütörtöki kihallgatásakor értésére fogják adni, hogy a kibontakozás érdekében egészen más egyénekhez fordulnak. A csütörtöki audientia után Lukács Lászlót és még esetleg más politikai kapacitást hallgat meg a király, a kiknek feladatuk lesz végre egy egészséges kibontakozási alap megteremtése, s a magánok szövetségének félreszorítása.

— **Vármegyei közgyűlés.** Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága ez évi tavaszi rendes közgyűlését április 2-án d. e. 9 órakor a vármegyeház dísztermében fogja megtartani. A közgyűlés főtárgysorozatán a hivatalos előterjesztések között van az alispáni jelentés, valamint id. Daniel Gábor nyug. főispán és családjának bárói rangra történt emelésének bejelentése és a vármegyei kórház részére Reiner Jánostól a „Szászok táborá“-ban vásárolt ingatlan ügye is. Bizony már ideje lesz a közkórházat fejleszteni és különösen orvosi szempontból is bővíteni. Mert mostanában gyakran megtörténik, hogy a közkórház — a két orvos külső nagy elfoglaltsága miatt — orvos nélkül van. Ezt pedig csak úgy lehetne megakadályozni, ha legalább még egy orvosi állást rendszeresítenének vagy pedig a meglévőket a kórházon kívül való működéstől eltiltanák. Időszerűnek tartottuk megjegyezni ezeket azért, hogy a közgyűlésen előforduló kórházüggyel kapcsolatosan, az érdekelt törvényhatóságnak módjában legyen az illetékes körök figyelmét az ügyre felhívni és már végre-valahára a régen tervezett ambulanciát is rendszeresíteni. Sérelem ne essék. Személyes motívumot senki se lásson felszólalásunkban. Minket egyedül a közérdek vezérel most is, mint mindenkor vezetett. Különbben a közgyűlés legérdekesebb tárgyát a választások képezik. A parajdi szolgabíró-ság hivatali tisztségeit s ennek nyomán a megüresedő állásokat fogják betölteni. Főszolgabíró és szolgabíró választanak. Ezen kívül városi, községi ügyek, átiratok, kérvények és a közgyűlés kezdetét megelőző 24 órával beadható indítványok töltik be a tárgysorozatot.

— **Felavatás.** Mária-Kongregációk praeszeszének, Szabó János tanár urnak komoly lelkes előkészítése után Gyüm. o. b. a. ünnepén az isteni ihlettől áthatva vonult újból egy kis csapat égő gyertyákkal a templomba. Itt a szentélyben elhelyezkedve mély vallásos áhitattal dicsérte az Urat, a mise végeztével Főtisztelendő Pál István apátplebános ur tüzte mellére 19 ifjunak a Mária testvéresülés jelvényét. Majd élesen körvonalazta a kongregáció magasztos eszméjét, hogyan kell megtartani Mária hóféhér zászlóját. Ünnepies, lelkesítő szavai a szívek mélyéig hatolva termékeny talajra találtak. Kopasz Albert tisztelendő ur is buzditóan szólt Mária leventéihez s predikációja csak hevítte a napsugaras arcokat s a már amugy is a szüztisztaság iránt hevülő ifjú kebleket. Ezek után tiszta szívvel és lélekkel hagyták el mindnyájan az aranyos mennyezetű templomot.

— **Ismét közlekedési akadály** volt e hó 26-án reggel 6—10 óra között a vasúthoz vezető állami utként szereplő Bethlen-utcában Székelyudvarhelyt. A fapiactól egészen

Székelybethlenfalváig főnakadt a közlekedés annyira, hogy az állomásra siető postakocsi is csak nagy későre tudat célját érni. Egyetlen szál rendőr erőlködött a rend helyreállításán, de nem ment sehogyan. Mig aztán magától eloszlottak a feltorlódtott fogatok. Cseeh Lipót faraktára — engedély nélkül — ismét nagy üzleteket csinált s a közlekedési akadálynak részben ez is oka volt. De hát a nagyközönség érdekével — úgy látszik — nem törődik az alispán, az államépítészeti hivatal s még kevésbé a nyugalomra jól megérett főkapitány. (Beküldték.)

— **Katonai temetés.** Zaláni Apor János nyug. főhadnagyot, kit e hó 23-án 46-ik éves korában hosszas szenvedéseitől a halál megszabadította, Gyümölcsoltó Boldogasszony napján d. u. 3 órakor fényes katonai pompával temették el a helybeli ref. sirkerbe, általános részvét mellett. Halálát testvére Székely Dénesné Apor Emilia és családja gyászolja.

— **Földrengés.** Besztercebányán — mint onnan jelentik — vasárnap este néhány perccel 9 óra előtt erős földalatti moraj, rázkódás kíséretében volt észlelhető, mely városzerte nagy riadalmat okozott. A rengés néhány pillanatig tartott, de nem ismétlődött az épületekben nem esett kár.

— **Halalozások.** Katona Domokos életének 19-ik évében e hó 22-én; id. Borbély Lajos 66-ik évében e hó 24-én elhalt Székelyudvarhelyt. Mind a kettőt a róm. kath. egyház szertartásai szerint helyezték örökös nyugalomra.

— **Titokzatos eltűnés.** István Mihály jó-módu szovátai lakos néhány napja vejének látogatása és valami üzleti ügy elintézése végett Szovátáról kocsin Székelyudvarhelyre indult. Családjá azóta hiába várva haza, táviratozott Székelyudvarhelyre és akkor tudódott ki, hogy István Mihály itten megsem fordult. A csendőrség eltűnése következtében nyomozást indított, valószínűnek látszik ugyanis, hogy István bűnténynek esett áldozatul, tekintve, hogy hazuról 3400 koronát vitt el magával.

— **Sztrájk.** A székelyudvarhelyi cipész segédek a munkabérek emelését követelve hétfő reggel óta sztrájkban állanak. Miután követeléseiket a mesterek elfogadhatónak nem tartják, és a segédek erősen bizakodnak mozgalmuk sikerében, egyelőre békére kilátás nincsen. Ezen sztrájk mozgalomnak is, mint annyi más hasonló mozgalomnak, a nagyközönség fogja megfizetni az árát, tekintve hogy a munkabért fizető iparos, magasabb árban lesz kénytelen tudadni ipar termékein.

— **Milyen lesz az idő 100 nap múlva** Egy sárréti öreg gazda, aki már hatvan év óta gondosan figyeli az időjárás és minden évben följegyzéseket tett, arra a különös tapasztalatra jutott, hogy a márciusi időjárás megfigyelésével meg lehet állapítani, hogy milyen lesz júniusban és júliusban az idő. Csekély eltéréssel a megfigyelés csaknem minden évben bevált. Március hó első napjától kezdve meg kell figyelni minpen napot és amely napon reggel köd észlelhető, attól száz napra eső lesz.

— **Csak Mauthner-féle magvakat** vásárolnak helyesen gondolkodó, számító gazdák és kertészek még akkor is, ha mások olcsóbbak volnának, mert tapasztalathól tudják, hogy ez csakis a magvak rovására és a vetők kárára lehetséges.

— **Balassy Ignác** mészárszékében, naponta mindennemű friss hus, füstölt kolbász kapható. A marhahusnak kilója 1 K 52 fillér. Petőfi-utcában az Agyagipár iskola mellett, Székelyudvarhelyt.

— **Csomagoló papír** kapható e lap kiadóhivatalában Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz.

Unitariánsoknak

igen becses a Demeter Dénes k rácsonfalvi lelkész által irt **Konfirmációi Emlék**, melyet az E. K. T. 280-902. sz. a elfogadott és országos használatra ajánlott E gazdag tartalmu, igen sok képpel diszitett könyv ára füzve 40 f, kötve 60 fillér. Kapható Betegh Pal könyvkiadóhivatalában Székelyudvarhelyt.

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! HIRDESSEN tehát a „Székely-Udvarhely“-ben

NIGRIN
(Fernelent)
A legjobb cipőkrem
Mindenütt kapható!
A léleki vadászati kiállításán
Ezeny áronnal kiállításra

B O R I!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bori agykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Udvarhelyvármegye Nemes Csárdjai. Szerkesztette: Pálmay József. Ára füzve 16 K. Míg a készlet tart kapható; Betegh Pal könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses családöröneti adatokat tartalmaz.

1848 eredeti francia angol és amerikai toalettmódeli közöl a **BUDAPESTI BAZÁR** egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mulatványszámet küld a „**BUDAPESTI BAZÁR**“ kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazár-ház.)

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz.* Aki nálunk hirtel, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szivesen segítünk. Hirdetőinknél történő be vásárlásainál és megrendeléseinel a „**SZÉKELY-UDVARHELY**“ c. ujságot felemlíteni sziveskedjék.

Bélyegzők és pecsétnyomók mindenféle kivitelben gyári áron pontosan hibátlan szövegezésel kaphatók „Székely-Udvarhely“ kiadóhivatalában (Betegh Pal könyv- és papir kereskedésében) Székelyudvarhelyt Vidéki megrendeléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

A Talmud magyarul.

Egyre halljuk a Talmud-morát, Talmud-erkölcsöket emlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik s melyeket saját jól felfogott érdekeinek megóvása céljából ismernie kellene. A Talmud a zsidó rabbiképzők tananyaga, ez az ő theológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rémregény, ami ennél érdekesebb lenne. A Talmud kivonatos, de szőszerinti fordításban most jelenik meg 320 kvartoldalon. **Ára 10 korona. Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona.**

Megrendelhető:

„A Kereszt“ kiadóhivatalában
Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

Tanonc-felvétel.

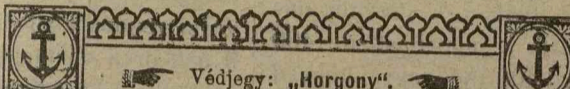
A székelyudvarhelyi villamos mű üzemvezető-ségénél egy jó házból való, 4 középiskolát végzett, kifejlett testalkatú tanuló felvétetik. — Jelentkezések Székelyudvarhelyt, Eötvös-utca 12 szám alatt Az üzemvezetőség.

Már megnyilt Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 25-ik szám alatt

Hirsch Rudolf férfi és női divatárúháza

Nagy választék mindennemű férfi, fiu, női és leányka készruhákban női, kosztümök, tavaszi kabátok, pongyolák és különféle bluzokban. Állandó raktár mindenféle női és férfi divatcikkben.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régiónak bizonyult háziszert, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult készvénynek, oszdnál és meghüléséknél. **Figyelmeztetés.** Silányhamisítványok miatt be vásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K-80, K 1.40 és K 2.- és úgyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. **D. Richter gyógyszerertára az „Arany oroszlánhoz“,** Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői

valamint **gyászjelentések** ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek **Betegh Pál** villmos üzemre berendezet könyvnyomtató és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

SZÉKELY-UDVARHELY
tisztá 48-as függetlenségi lap, Udvarhe ynegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emle Adria Rakóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányu diszlevélpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levélpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybelli felvétel. levélpapírosok stb. **Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből**

Állandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok,** u. m. községi, körjegyzői, szolgabirósági, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET **BETEGH PÁL** KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súlyu és minőségü irodai és irodai **PAPIROSOK** vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, esomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itatópapírok, szűrőpapírok, torta- és befőzőpapírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok. **Lemezpapírok minden súlyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.**

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).
Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros **KÖNYVNYOMDÁJÁT** mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá **könyvkötészetét** honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olesó áron kerülnek ki

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes **Magyar Könyvtár.** A székelyudvarhelyi **középiszkolákban** és a városi és megye **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevasárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár tömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Irkák, füzetek, jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzok, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka és névjegyárak. **Dohány- és szivartárcák** hóról és fémből. Börtárcák, pénzeszények, okmány és irománytáskák.

Acélinótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárak, disztollszárak. Irónok fekete, színe irónok notes-irónok, esavarirónok (crayonok), zsebhironok, esavarironbetétek, irónvédők, ironhegyezők. Kreták, iskolai, kávéházi és fajelző kreták, színes kreták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfestéktus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon-és fonográfok, lemezek és hengerek. Hangoló-sipok és orinák. Monogramok fehérnemű és levélpapírjelzésre. Kézi nyomda. Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostryák. Ajtótáblák és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári áron.

Körzők, vonalzó, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák, töltők, itatódeszkák, olaj- és zsfesték minden színben. Esetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-esésze, írómappák. Legjobb dörzsmézgak, gummiszalagok. Rajzszögek, szönyeg szögek, képesok stb.

Betegh Pál könyvnyomtató és könyvkötő-intézete Székelyudvarhely